

Književnost.

Zeitschrift für das österreichische Volksschulwesen, herausgegeben unter Mitwirkung hervorragender Fachmänner von Karl Rieger. Wien und Prag, Verlag von J. Tempsky. — Tako se imenuje strokovni časopis, katerega je letošnjo jesen začel izdavati gimnazijski profesor in vsenčilski docent Karl Rieger, zdaj c. kr. okr. šolski nadzornik v Hernalsu pri Dunaji. Namen svojega novega časopisa urednik označuje s temi besedami: Die Volksschulen erfreuen sich in Österreich der allgemeinen Aufmerksamkeit und die regste Theilnahme an allen Vorgängen des Schullebens beschäftigt die Gemüther aller Bevölkerungsschichten in lebendiger, der Wichtigkeit der Volksbildung entsprechender Weise. Diese bedeutungsvolle Thatsache legt den Freunden und Förderern der Volksbildung die Pflicht auf, das rege Interesse durch Sammlung aller Kräfte in die rechte Bahn ruhiger Beobachtung und Erwägung zu lenken, damit eine geläuterte Einsicht in die ersten Bedingungen geistlicher Entwicklung und steter Vervollkommenung des Volksschulwesens tiefer und tiefer dringe und frei von jedem Vorurtheil die mühevollen Thätigkeit der dabei Betheiligten beurtheilen lerne. Diesem Endzweck hat die gegenwärtige Zeitschrift zu dienen. Ruhige und sachliche Erörterungen aller einschlägigen Fragen werden zum Ziele führen; weil vornehmlich den gemeinsamen Interessen sämtlicher Schulen und Schulkategorien von der einclassigen Volksschule im abgeschlossenen Gebirgsthale bis zu den Lehrerbildungsanstalten in grossen Städten Rechnung getragen werden soll. Den Lehrern aller Gegenden wird dadurch Gelegenheit geboten, weiteren Kreisen zu zeigen, was sie leisten und was sie erreichen wollen; sie können hier die Hindernisse darlegen, welche sich ihrer Thätigkeit entgegenstellen, und die Mittel besprechen, um die Aufgaben der inneren Organisation des Schulwesens mit dauerndem Erfolge zu lösen; sie können durch Darstellung ihrer Erfahrungen und Erlebnisse anklarend und belehrend auf die Fachgenossen und auf die Bevölkerung einwirken und durch rege Bethätigung ihrer Berufstreue die Schule vor allen Anfechtungen wahren. Sie sollen aber auch die Erwartungen und Wünsche aller Stände erfahren und durch freimüthig-sachliche Besprechung dieser gerechten und billigen Anforderungen an die Schule die möglichste Übereinstimmung zwischen der Schule und dem Leben herbeiführen. Die „Zeitschrift“ soll der Mittel- und Sammelpunkt aller Bestrebungen werden, deren Ziel der Ausbau des österreichischen Volksschulwesens ist. Der Herausgeber gibt sich der Hoffnung hin,

dass dem vereinten Wirken hervorragender Fachmänner, welche sich zu gemeinsamer Thätigkeit im Interesse der Geistesbildung des österreichischen Volkes verbunden haben, gelingen werde, der guten Sache mit Erfolg zu dienen, wie schon seit Jahren an allen Orten sich Schulmänner erfolgreich bemühen, in engeren Grenzen durch Schrift und Wort für die Schule einzutreten. Er ist überzeugt, dass alle diese Stimmen gehört werden müssen, sobald sie durch ihre Beiträge darthun, dass ihr Streben nicht localen, sondern allgemeineren und höheren Interessen gilt.

Doslej sta izšla dva zvezka, in reči moramo o obeh, da urednik v njiju točno izvršuje zgoraj navedeni program. Vsak zvezek so deli v dva glavna dela; prvi del objavlja iz peresa priznanih učenjakov in veščakov zanimive razprave o osnovi in napredku našega šolstva in njega disciplinah; drugi del je namenjen ukazom, odredbam in uradnim poročilom osrednjih in deželnih šolskih oblastev, dalje osobnim premembam v učiteljstvu po vseh avstrijskih kronavinah, šolski književnosti in obče naznanilom in dogodkom iz šolskega življenja. — Izmed doslej priobčenih razprav omenjam zlasti te: „Der Unterricht über erste Hilfe bei Unglücksfällen an den Volksschulen und verwandten Anstalten“; spisal jo je znani dunajski operatér prof. dr. Th. Billroth. Pisatelj pravi, da prvo pomoč ob nesrečah in hitrih obolenjih more uspešno dejati samo takšen učitelj, ki je v tem oziru praktično izučen; zato je zahteva, naj se v ta namen ustanove za ljudske učitelje posebni učni tečaji. — V drugem članku „Gesetzliche Regelung des Unterrichtes taubstummer und blinder Kinder“ opisuje neimenovan pisatelj, kaj se je doslej v naši državi na ljudskih šolah že storilo za pouk gluhonemih in slepih otrok in kaj bi bilo še storiti. Tudi ta pisatelj zahteva, da bi se ljudski učitelji usposobili za takšen pouk na državne stroške v posebnih zavodih za gluhoneme in slepe otroke, da bi potem mogli na svojih šolah takšne ubožce poučevati. — Jako zanimiva je tretja razprava iz peresa dunajskega vsenčilkega profesorja A. Kernerja pl. Marilauna „Über den Schulgarten an Landschulen“. Pisatelj lepo opisuje, kakšno važno nalogo ima v ljudski šoli šolski vrt ter našteva vse rastline, ki bi morale rasti v njem; pravi, da šolski vrt ne zadostuje svojemu namenu, če nima vsaj 3000 m² obsega; izreka se v obče zoper to, da bi se šolski otroci praktično poučevali v šolskem vrtu, ker so še premladi, ker naredé preveč škode in je težko vzdržati disciplino; izreka se tudi zoper to, da bi se šolski vrti izročali v oskrbo ljudskim učiteljem, ki

niso prebili preskušnje iz vrtnarstva ali ki za ta posel niso praktično usposobljeni, ter končno zahteva, da bi moralo vsako učiteljske imeti vzgleden šoski vrt, na katerem bi si učiteljski kandidatje pod vodstvom dotičnega glavnega učitelja pridobili potrebnih praktičnih vednostij in kateri bi služil za vzor vsem šolskim vrtom dotičnega okraja. — Članek „Über Fortbildungscurse für Volksschullehrer“ razpravlja obširno, kaj se je v naši državi zadnja leta storilo za nadaljno izobraženje ljudsko-šolskih učiteljev, ter našteva vse učne zavode, katere je visoko naučno ministerstvo poklicalo v življenje na podstavi znanega ukaza z dne 31. malega srpana 1886. l. Ta članek bralcu prav prav živo stavi pred oči, kako malo se je v tem oziru storilo še na Kranjskem, kjer učitelji nimajo nobenega nadaljevalnega tečaja nego onega v Grmu pri Rudolfovem.

Tudi drugi del Riegerjevega časopisa je jako bogat in zanimiv po svoji vsebini. Iz mnogih stvari, katere objavlja, zanima bralca zlasti uradno poučilo, kako je ravnati pri statističnem popisovanju ljudskih šol dne 30. malega travna 1890. l. in potem letno poročilo c. kr. deželnega šolskega sveta za Štajersko o stanju ljudskega šolstva v tej kronovini l. 1888/9. To poročilo je doslovno priobčeno.

„Zeitschrift für das österreichische Volksschulwesen“ izhaja po jedenkrat na mesec v zvezkih po 2 poli obsežnih ter stoji za celo leto po pošti samo 1 gld. 50 kr., kdor si jo pa naroči v kakšni knjigarni, dobi jo za 1 gld. 20 kr. Naročnina se pošilja pod naslovom: F. Tempsky, Wien, I. Tuchlauben, 10. Riegerjev časopis se more z dobro vestjo priporočati vsem c. kr. okrajnim šolskim nadzornikom, c. kr. šolskim oblastvom in sploh vsemu učitelstvu, ki se kaj briga za napredek avstrijskega ljudskega šolstva. Fr. L.

Nauki o varstvu živali za mladino, z dovoljenjem graškega društva za varstvo živali preložil Anton Poreger, nadučitelj na Humu, tiskal in založil W. Blanke v Ptuj. Cena? To je učilo, katero bi moralo kakor „šolske postavbe“ viseti v vsaki šolski sobi. Na veliki poli močnejšega papirja, ki je pripravna, da se dene v okvir pod šipo, natisnjenih je prav ukusno deset točk o varstvu živali z napisom: „Živali varovati se pravi ljudem koristiti.“ Kakor se spominjamo, videli smo na Štajerskem v več šolah to učilo (v nemškem jeziku) na stenah obešeno. Gospod Poreger je prav dobro pogodil, da je ta „nauk“ preložil na slovensko. Priporočamo ga šolskim vodstvom.

Naši dopisi.

Iz kamniškega okraja. (Konec). Opisanim občanom najbližji sosedje so Zlatopoljci, kateri se tudi še ne morejo ponašati s svojo šolo, a vender morejo se v primeri s svojimi severnimi farani v drugem obziru srečne imenovati. Oblagodarjeni sicer niso z obilnim premoženjem, a kakor je soditi po pomenljivem imenu njihovega stanovališča, revni venderle nikakor niso. Žitne kašte se jim sicer ne polnijo samo z zlatorumeno pšenico lastnega pridelka, a popolniti jih jim pomore drugo žito, osobito zaradi tehničnih žgancev vsestrano čislana ajda, katero neki, kakor nikjer drugod v našem okraju posebno ugodna lega dobrega zemljišča skrbno varuje pred smrtonosno jesensko slano. Ti sicer ne bodo toliko poželjivo gledali na dar deželnega odbora, ko se bodo resno pripravljali na zidanje šole, kakor bližnji Palovčani, a branili se ga pa tudi gotovo ne bodo. Dasi natančno ne poznamo razmer občanov vranjepeških in zlatopoljskih, vender bi utegnili trditi s pozitivno gotovostjo, da bodo Zlatopoljci imeli prej šolo, kakor njih severni mejaši. Ako nismo napačno poučeni o sklepih zlatopoljskega občinskega odbora, zavezali so se baje Zlatopoljci, da prej ko mogoče poročé pótém okr. šolskega

svéta deželnemu šolskemu svétu: „Zlatopolje se sedaj, ko ima svoje lastno šolsko poslopje, popolnoma klanja radovoljno vsem šolskim postavam“. Rovanom, pri katerih sedaj vceplja otrokom potrebni pouk v glavo tamošnji cerkovnik, se je že pred davnim časom zavrgla sedanja učilnica. Skušalo se jih je pridobiti za dobri svét, naj bi se združili z bližnjimi Radomljani, na katere se je tudi pritisnilo z zidanjem šole. Toda Rovani niso hoteli živeti od milosti svojih sosedov in sklenili so rajši postaviti na lastnih tleh prostrano šolsko poslopje. A ko so se ustrašili proračuna velikih števil, upadel jim je naenkrat pogum; hvalijo pa sedaj po preteku 6 let na tihem svojo tedanjo umestno in dobro pogojeno previdnost, da niso šli Radomljanom na li-manice. Sicer bi pa Rovani bili že zdavnaj lehkó imeli svojo šolo, posebno, ker sta jim dva tamošnja dobrotnika pred nekaj leti ponudila za stavbo šole ves les zastonj. Ostali pa bodo menda še brez šole toliko časa, da bo deželni šolski svét s svojim potrpljenjem prebil železna vrata src rovskih faranov. Sv. Trojica in Velika Vas sta se tudi že priporočili pri šolskih oblastvih, da naj jim preskrbé dobrih učiteljev, ko si zgradé s svojim denarjem